

Prædiken til 15. søndag efter trinitatis

Matt. 6, 24-34

”Mit kjere Evangelium”. Sådan omtaler Søren Kierkegaard teksten her fra Matthæusevangeliet, der fylder overordentligt meget i hans tankeverden. Kierkegaard udlagde ihærdigt disse ord, der rummer så vigtige pointer for hans syn på mennesket og forholdet til Gud, at man af og til må lade ham være centralt til stede på denne dag i kirkeåret. Søren Kierkegaard blev jo aldrig præst, men han skrev en slags prædikener alligevel – nemlig de opbyggelige taler – og meddelelsen om at leve ubekymret som liljen og fuglen inspirerede ham til nogle af disse. Af og til når Kierkegaards forkærlighed for denne Matthæus-tekst fremhæves, aner man næsten mellem linjerne hos den, der omtaler det, et lille lettelsens suk. For Kierkegaard ses af mange som en noget dyster mand, fanget i det indadvendt spekulative i sin dagligdag i det lille København indenfor voldene i første halvdel af 1800-tallet. Det er også sandt, at Kierkegaards tanker ofte kredser om skyld, synd og alvor, mens han utvivlsomt havde svært ved blot at favne den ligefremme livsglæde. Men her, siger man, er et eksempel på, hvor meget han samtidig værdsætter den sorgløse tilste-de-værelse. Og ja, ordene handler om at leve i tillid, og Kierke-

gaard forstår dem også ganske rigtigt som en hyldest til livet. Men der er bare det ved denne mand, at der altid følger vanskeligheder med. Altid vil Kierkegaard udfordre os, og hvis man vil slå følge med ham, må man gå en omvej. Man må gøre en bevægelse.

Også når det handler om fuglen og liljen, for mens disse to fine skabninger her udnævnes til forbilleder for os, skal vi huske, at vi er særdeles forskellige fra dem. Vi er ikke ureflektede skabninger, der kun kan eksistere på én måde, i den absolut naturgivne lydhed. Vi kan eksistere på alle mulige måder og må lære os selv at kende. Vi skal, som det lyder hos Kierkegaard, komme baglæns til begyndelsen, og for at gøre det må vi forstå ordene om først at søge Guds rige. Det er her, man må tage fat, og det er her, det kan gå galt. Derfor stiller Kierkegaard nogle spørgsmål og giver nogle svar, der skal lede os på rette vej. Han siger: ”Skal jeg see at faae et Embede, svarende til mine Evner og Kræfter, for at virke deri? Nei, Du skal først søge Guds Rige. Skal jeg da give al min Formue til de Fattige? Nei, først skal Du søge Guds Rige. Skal jeg da gaae ud og forkynde denne Lære i Verden? Nei, Du skal først søge Guds Rige. Men saa er det jo i en vis

Forstand Intet, jeg skal gøre? Ja, ganske vist, det er i en vis Forstand Intet; Du skal i dybeste Forstand gøre dig selv til Intet, blive til Intet for Gud, lære at tie; i denne Taushed er Begyndelsen, som er, først at søge Guds Rige”.

Så der står vi altså ved begyndelsen og tanken om at blive til intet, og når Kierkegaard holder så meget af ordene om liljen og fuglen, skyldes det, at disse to netop eksisterer i forholdet til Skaberen som kun det, han vil have dem til at være. Som en slags intet, fordi de ikke selv bringer en vilje med. Vi skal altså gøre os fri af det, der hindrer os i at adlyde – og det er blandt andet det, Kierkegaard kalder for ”Sammenligningens urolige Tanke”. Vores trang til hele tiden forfængeligt og selviscenesættende at se os selv i lyset af de andre og drømme om, hvad vi kunne være, kunne opnå, kunne blive beundret for og kunne sikre os selv. Vi vil ikke nøjes med blot at være menneske, vi vil være det selvhævdende og vellykkede menneske, der formes af sin egen idé om det mest optimale liv. At gøre sig selv til intet for Gud er forbundet med villigheden til at underlægge sig en sandhed, der langt overstiger denne egne idé og forstå, at jeg ikke selv kan skabe meningen, men må lade mig skabe i den. Og jeg skal ikke stræbe efter at gribe det højeste, men efter at adlyde det højeste. Modsat liljen og fuglen må vi hver dag leve med erkendelsen af, at vi har et valg. Mellem selvhævdelse og lydighed. Mellem verden og Gud.

At vælge verden fra – ”at afdø fra Verden” – det er ét af Kierkegaards mere barske udtryk, og det diskuteres ofte, hvad han mener

med det. Jeg vil hævde, at han taler om at vælge det verdslige fra, når det trækker os væk fra Gud. Ikke det verdslige i sig selv, for Kierkegaard vil ikke nedgøre livet. Tværtimod. Han vil hjælpe os til at finde den balance i det, det gør det muligt at være helt til stede og samtidig stå i forhold til det evige. Den balance skal vi ramme for bedre at kunne adlyde kærlighedsbuddet og være forpligtet på den anden. Men også som en vej til styrke, trøst og frimodighed. Aldrig må man glemme, at mens Kierkegaard er både krævende og besværlig og dermed står så klart i opposition til den brede hyggemotalitet i folkekirken i dag, er det samtidig hans ambition at opbygge. Det forstår man især, når man møder grænsen for sine egne kræfter gennem en skuffelse eller en sorg, der ganske lammer ens indre. For her træder Kierkegaard til. Og det gør han ved at understrege, at når man forveksler sin egen forestilling om alt godt med det, der gives fra Gud, kan man drukne i et lukket rum, hvor hele ens eksistens står og falder med, at et bestemt ønske opfyldes. Alt imens man glemmer taknemmeligheden for alt det, man får. Man glemmer, at Gud elskede først og man bliver dårligere til at tage imod, alt i mens man lader sig definere af det, man ikke fik. Man vælger sin egen snævre verden til og Guds gode gaver fra.

Det paradoksale er nemlig, at jo mere man rendyrker verden og hævder, at man griber den, desto mindre og mere ilftattig kan den føles. Mens man – hvis man sætter sin lid til Guds godhed før sin egen tankegang – vil blive bekendt med den ”usynlige Herlighed”, som Kierkegaard siger, fordi vi er ånd

og i vort inderste bærer på den ”stille Aands uforkrænkelige Væsen”. Det er den egentlige styrke, kernen i os, som intet kan borttage, men som kan størkne fælt, når vi spærrer os inde i vores egen sindstilstand. Der, hvor fortvivlelsen kan rase og selvmedlidenheden folde sig ud, idet man ganske overmandes af det, der gør én så ulykkelig. Herinde findes for lidt tro men til gengæld masser af stædigt selvbedrag, og til det menneske i det rum siger Kierkegaard, at hvis du med alle kræfter klamrer dig til verden, mister du den, fordi du nærmest kvæles af dig selv. Men hvis du giver slip, vender ryggen til din egen indadvendte vilje og forlader dig på, at Gud findes, vinder du verden tilbage igen. Du skal overvinde din utålmodighed efter at mærke lykke lige nu og din krænkelser over at være blevet nægtet dit ønske, for du skal vedvarende tage imod, fremfor at være den, der mister. Når mennesket tror, at det er i færd med at ernære sig selv, kan det være i fuld gang med at sulte. Det er paradoksalt, og kan tanken overhovedet give mening for ret mange mennesker i dag? Har tanken ikke nærmest alt imod sig i dag?

Jo, og derfor er den så tiltrængt. Derfor skal vi blive ved med at udlægge Søren Kierkegaards tanker, selv om han måske ville have smilet sarkastisk ved at fylde så meget i en prædiken i den danske kirke, han sidst i livet kritiserede sønder og sammen. Det er muligt, at Kierkegaard kunne undvære folkekirken, men kirken kan ikke undvære ham – vi kan ikke undvære ham, for mere end nogensinde har vi brug for at blive sagt imod af den mand, der ønsker – som han formulerer det – ”overalt at gøre Vanske-

Redaktion

Valgmenighedspræst
Margrethe Dahlerup Koch
V. Strandbjerg 32
6950 Ringkøbing
mdkoch@mail.dk

Sognepræst
Søren Jensen
Byløkken 27
8240 Risskov
sjen@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvig.dk
– hvor man også
kan tilmelde sig
elektronisk nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Farvergade 27
1463 København K
Telefon 3373 2800
vartov@vartov.dk

ligheder”. Ikke fordi han vil opfinde det svære ved at leve, men fordi det svære uundgåeligt findes. Og opdager vi det ikke, bliver vi som blinde børn, for hvem den jordiske målestok er alt, og som så nemt bevæger sig i bevidstløs flok. Vi vil så gerne flygte fra det vanskelige og vedtage, at livet er nogenlunde ligetil. Vi vil så gerne hvile på overfladen, men det bringer os lige i armene på sammenligningens tyranni, bekymringen bliver vores fælles vilkår, og så kan vi jo ikke komme længere væk fra vores forbilleder – fuglen og liljen. Bekymringen trækker os nedad i ensartet masse, hvis ikke vi forstår, at den byrde, som vi altid bærer med os, skal lægges på Kristus. På Guden, der som menneske slog ned i historien og trådte frem, for først i mødet med Kristus forstår vi til fulde, at valget findes. Det er ham, vi skal sammenligne os med, så vi kan se dybt ind i os selv og sande, at vi bærer på mere bekymring end tillid, mere smålighed end storsind og mere lyst end pligt. At vi bærer på det syndige, og for Kierkegaard er det modsatte af synd ikke dyd og spejdermoral, men tro. Husk det nu, vi skal komme baglæns til begyndelsen, så vi kan blive til intet for Gud og derpå lade os ophøje af Gud. Netop fordi vi er de syndige, der hele tiden tror for lidt. Det er her, man må tage fat, og det er her, det kan gå galt, fordi menneskets tilbøjelighed er at lade sig forarge over meddelelsen om Guds ankomst til verden. Langt hen ad vejen er vi slaver af vores forstand og behov for selv at forstå, og det forunderlige ved Kierkegaard er, at mens han så kraftigt opfordrer os til at bruge forstanden og overveje os selv og Gud og verden og synden, siger

han pludselig stop. For Kierkegaard er ikke kun den skarpe tankes mester, han er også enfoldighedens mester, og mens forstanden kan udrette meget, kan den ikke bringe os til tro. I mødet med Kristus skal forstanden ophæves, for ellers forblændes vi af egen klogskab og kommer i for nær berøring med det onde. Ikke som kynisme eller udfarende hensynsløshed, men som den lille mistro til det gode, der kan gro fast som en vane, fordi man gerne vil beskyttes mod at blive bedraget, hvis det gode nu alligevel ikke var, hvad det gav sig ud for. Og fordi enfoldigheden kan synes så umyndiggørende for den, der gerne vil fremstå stærk og selvstændig. Ja, men bliv enfoldig alligevel, siger Kierkegaard, for afgørelsen skal gøres, øjeblikket er kommet, som han har ledt os frem til gennem vanskelighederne, modsigelsen, syndsbevidstheden og al den megen besvær. Du skal kende dig selv og dine indre lag så godt, at du i øjeblikket bevidst kan vælge enfoldigt og med vovemod tro på, at det gode vil bære. For din stædige forstand er i sidste ende det godes modstander, fordi den smigrer dig og forfører dig ind i en tilstand af skepsis og hovmod. Måske endda i sidste ende et strejf af det dæmoniske. Ja, forstanden kan i sit yderste være beslægtet med det onde, og derfor er det så afgørende, at vi i øjeblikket stillet over for Gud tør vælge den fra.

Og således må Søren Kierkegaard til stadighed vende tilbage til det ”kjere Evangelium”, der minder os om, at bevægelsen aldrig er gjort for sidste gang. Fuglen og liljen har ingen vilje, men det har vi, og igen skal den opgives, når det i mødet med Jesus afsløres,

hvordan vi er i fare for at gro fast i os selv som jordens børn, der ikke vil vide af andet end denne verden. I mødet med Jesus lyder det: ”kom til mig, for først skal du søge Guds rige, og så vil alt andet blive givet dig i tilgift”. Kun Jesus kan tale sådan til os, for kun han er fri af valget, fordi han som den eneste er fri af synden og kan forsones alt det, vi har så svært ved at vælge fra. Jesus bærer på den byrde vi har, han rummer ingen byrde selv, men lærer os at se på os selv og på verden med et nyt blik. Det er det blik, der bringer os nærmere os selv og gennem kærligheden nærmere hinanden. Det er det blik der gør, at du kan være den, der tager imod, selv når det kunne synes, at du først og fremmest er den, der mister. For – ”Intet Blik er jo saa skarpsynet som Troens”, siger Kierkegaard – ”og dog er Troen, menneskelig talt, blind; thi Fornuft, Forstand er, menneskelig talt, det seende, men Troen er mod Forstand”. I troen gør vi bevægelsen, og i troen ophøjes vi af Gud. Amen.

Sørine Gotfredsen
Valby

Salmer:
743, 36, 653, 31